

SIĞINAK ŞEHİR POLİTİKALARININ SAN FRANCİSCO ÖRNEĞİ ÜZERİNDEN İNCELENMESİ

Araştırma Makalesi

Mustafa KÖMÜRÇÜOĞLU¹

Zehra NAMLI²

Özet

Uluslararası göç günümüz dünyasının en önemli problemlerinden birisidir. Bu önemli problemin çözülmesi için farklı politika biçimleri geliştirilmiştir. Uluslararası göç bağlamında geliştirilen politikalardan birisi de sığınak şehir politikalarıdır. Ulusal/federal hükümetin göçmen karşıtı politikalarına göre daha göçmen dostu bir yerel yönetim anlayışını temsil eden sığınak şehir politikaları özellikle ABD’de yaygın olarak görülmekle beraber farklı ülkelerde de örneklerine rastlanabilir. Bu çalışmanın amacı sığınak şehri kavramsal olarak inceledikten sonra San Francisco şehri özelinde uygulanışını analiz etmektir. Bu noktada öncelikle sığınak şehir politikalarının farklı ülkelerdeki uygulamalarına değinilmiş, daha sonra kavramın ABD bağlamındaki gelişimine ve bu konudaki tartışmalara yer verilmiştir. Sığınak şehir, daha genelde sığınak hareketi farklı yönetim kademelerinde ortaya çıkabilir, bu açıdan San Francisco ile ilgili olarak Kaliforniya eyaletinin politikaları da incelemeye konu edilmiştir. San Francisco özelinde yapılan araştırma ise temelde iki ana kaynağa, yani şehrin Sığınak Belgesi’ne ve San Francisco Polis Teşkilatı Toplum Destekli Polislik Stratejik Planı’na dayanmaktadır. Çalışmada nitel yöntem benimsenmiş olup San Francisco şehrinin bahsi geçen hukuki metinlerinin söylem analizi yapılmıştır. Yapılan inceleme sonucunda San Francisco’nun genel özellikleri itibariyle sığınak şehir tanımlamasına uyduğu görülmüştür. Çalışmanın Türkiye için önemi bağlamında, yakın zamanda göçmen sorunu ile karşılaşılacak ülkemizde, farklı kavramların ve bunlarla ilgili uygulamaların ele alınmasının bu konu ile ilgili kavramsal zenginliğin oluşması açısından faydalı olacağı söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Sığınak şehir, Sığınak Hareketi, Yerel Yönetimler, Göçmen Sorunu, Yerel Özerklik.

¹ Dr. Öğr. Üyesi, İstanbul Medeniyet Üniversitesi, Siyasal Bilgiler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi, mkomurcuoglu@sakarya.edu.tr ORCID: [0000-0002-6558-8226]

² Araş. Gör., Düzce Üniversitesi, Akçakoca Bey Siyasal Bilgiler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi, z.namli1998@gmail.com ORCID: [0000-0002-0532-953X]

Makale Gönderim Tarihi: 30 Nisan 2023

Makale Kabul Tarihi: 29 Mayıs 2023

EXAMINATION OF SANCTUARY CITY POLICIES: THE CASE OF CITY OF SAN FRANCISCO

Research Article

Mustafa K M RC OğLU

Zehra NAMLI

Abstract

International migration is one of the most important problems of contemporary world. Different policies have been developed to solve this problem. One of the policies in the context of international migration is sanctuary city policy. Sanctuary city policies, which represent a more immigrant-friendly local government approach than the anti-immigrant policies of the national/federal government, are common especially in the USA, but a variety of examples can be found in different countries as well. The aim of this study is to analyze the case of the city of San Francisco after examining the conceptualization of sanctuary city. The development of the concept in the context of the USA and its applications in other countries are also discussed in order to show that these policies are present in different countries of the world. Sanctuary city, more generally the sanctuary movement, can be applicable in different levels of government, in this respect, for state level examination the state of California is chosen. regarding San Francisco have also been examined. The research related to San Francisco is based on two main sources, namely the city's Sanctuary Ordinance and the San Francisco Police Department Community Policing Strategic Plan. In the study, the qualitative method was adopted and the discourse analysis of the mentioned legal documents of the city of San Francisco was made. As a result of the research, it has been found that San Francisco conforms to the definition of sanctuary city in terms of its general characteristics. In the context of the importance of the study for Turkey, which has recently encountered the immigration problem, it can be noted that dealing with different concepts and practices related to this subject, will be beneficial in terms of creating conceptual richness in our country.

Keywords: Sanctuary city, Sanctuary movement, Local Governments, Immigration Problem, Local Autonomy.

GİRİŞ

Göç, yüzyıllardır var olan; toplumsal hayatı, yönetimi, ekonomiyi ve şehirleri etkileyen bir olgudur. Göç ve göçmenliğin son yıllarda artması; göç politikaları, göçmenlik olgusu, yabancıların bir ülkedeki hukuki statüsü ve göçmenlerin şehirlere olan etkileri gibi alanlarda yapılan çalışmaların önemini artırmıştır. Uluslararası Göç Örgütü verilerine göre dünya genelinde, 2000 yılında 173 milyon olan göçmen sayısı, 2020 yılında 281 milyona çıkmıştır (International Organization for Migration, 2021: 10). Yirmi yılda gerçekleşen bu artış, gelecek yıllardaki artışların da habercisidir. Kuraklık, doğal afet, savaş ve kıtlık gibi durumlar yasa dışı sınır geçişlerini artıracak ve kaynakların nispeten daha bol ve refahın daha yüksek olduğu ülkelere ve transit ülkelere baskı oluşturacaktır. Bu sebeple, doğru göç politikalarının belirlenmesi ve yerel aktörlerin de dâhil edildiği bir göç yönetiminin ve bununla birlikte uyum/entegrasyon politikalarının oluşturulması önem teşkil etmektedir. Bu kapsamda dünyada uygulanmakta olan politikaların incelenmesi, Türkiye'nin göç yönetimi ve politikalarına farklı bir bakış açısı geliştirme açısından faydalı olacaktır. Bu çalışmada incelenen sığınak şehir politikaları, dünyadaki uygulama örneklerinden bir tanesidir.

Sığınak şehir kavramı, şehir yönetimlerinin sınırları içerisinde bulunan göçmenlere yönelik oluşturdukları politikaları ifade etmektedir. Yerel yönetimlerin kendilerine özgü politikaları sayesinde ABD'de ve diğer birçok ülkede, yasadışı göçmenler şehir sınırları içerisinde, ulusal statülerden bağımsız olarak nispeten daha rahat bir hayat sürerler. Bu politikayı savunan kesimler, insan hakları temelinden hareket etmekte ve bu politikaların şehirlerde yaşayan bireyler için şehre uyum sağlama ve o toplumun bir ferdi olma açısından önemli bir imkân tanıdığını belirtmektedirler. Özellikle ABD örneğinde, sığınak şehirler, federal hükümetin göçmen politikasının tam tersi yönde politikaları da yürütmekte ve zaman zaman federal hükümetle bu konuda sorunlar yaşamaktadır. Bu konu ABD'de Donald Trump başkan seçildikten sonra siyasi gündemin çok önemli bir parçası haline gelmiştir. Çünkü Trump daha başkan seçilmeden önce seçim mitinglerinde sığınak şehirleri bitirmeyi vaad etmiş, bu şehirler federal hükümetle işbirliği yapmayı reddederlerse federal fonlardan faydalanmalarını engelleme tehdidinde bulunmuştur (Lasch vd, 2018: 1705). ABD'de Trump'ın da dahil olduğu Cumhuriyetçiler sığınak şehir politikalarına karşı çıkmakta ve sığınak şehirleri, her ne kadar veriler bunun tam tersini gösterse de, göçmenlere rahatça suç işleyebilecekleri ortam sundukları gerekçesi ile eleştirmektedirler. Öte taraftan ABD'de sığınak şehir politikaları, demokratların çoğunlukta olduğu eyaletler ve şehirler tarafından benimsenmiştir.

Sığınak şehri mümkün kılan temel unsur ABD'nin federal yönetim yapısına sahip olmasıdır. Bu yönetim yapısı içerisinde federal hükümetten bağımsız hareket edebilen eyalet yönetimleri bulunmakta, ayrıca güçlü bir yerel özerklik hüküm sürmektedir. Nitekim ABD'de belediyeler kendi özerk polis teşkilatlarına

sahiptir ve kolluk kuvvetlerinin büyük kısmını yerel polis oluşturmaktadır. Bu açıdan sığınak şehir kavramının Türkiye için uygulanabilirliği tartışmaya açık bir durumdur. Ancak üniter bir devlet olarak İngiltere’de de bazı şehirlerin bu politikaları benimsemeleri ve kendilerini sığınak şehir olarak ilan etmeleri dikkate şayan bir husustur.

Çalışmamızın amacı, sığınak şehirlere Türkiye’den bir bakış açısı geliştirmek, bu politikaların özelliklerini tespit etmek ve San Francisco uygulamasını incelemektir. San Francisco örneğinin seçilmesinin sebebi, ABD’de sığınak şehir politikalarını ilan eden ilk şehir olmasıdır. Bu doğrultuda, çalışmada San Francisco Belediyesinin göçmen politikasını ifade eden temel verilerin yanı sıra, sığınak şehir bağlamındaki en önemli iki belge olan şehir yönetiminin kabul ettiği Sığınak Belgesi (Sanctuary Ordinance) ve San Francisco Polis Departmanının 2018 yılında yayımladığı Stratejik Plan söylem analizine tabi tutulmuştur. Ancak bu meseleyi daha iyi ortaya koyabilmek için öncesinde kavramsal ve tarihsel bir analiz yapılmıştır. Bunlara ilaveten dünyadaki (ABD hariç) bazı sığınak şehir uygulamaları incelenmiştir. Daha sonra ise ABD özelinde kavram daha geniş bir bağlamda incelenmiştir. San Francisco özeline inmeden son olarak bu şehrin bağlı bulunduğu Kaliforniya eyaletinin bu doğrultudaki politikalarına da değinilmiştir.

1. Sığınak Şehir Kavramı

Bir kavram olarak sığınak şehrin birçok tanımı mevcuttur. Bunun sebebi konuyla ilgili hem farklı yaklaşımların olması hem de uygulamalardaki farklılıklardır. Bu tanımlamalardan bir tanesi, sığınak şehirlerin bir amaç olduğu kadar bir süreç olduğunu ifade etmektedir (Walia, 2014). Burada kastedilen, sığınak şehirlerin kayıtsız göçmenleri federal devletin baskıcı müdahalelerinden korumayı amaçlaması ve bu amacı yerine getirirken her şehrin farklı bir yol, diğer bir ifadeyle farklı bir süreç izlemesidir. Sığınak şehir olgusunun bir süreç olarak ele alınması bu boyutuyla incelendiğinde tutarlı bir yaklaşımdır.

Daha temelde sığınak kavramı temel olarak egemen gücü karşısına almayı, yerel güçler ya da dini kurumlar gibi farklı güç odaklarından beslenerek devlet şiddetine karşı çıkmayı ifade eder (Paik, 2020: 103). Sığınak kavramı özü itibarıyla “dini mekan” ve “sığınma sağlayan yer” gibi anlamlara sahip olup teknik olarak “sığınma sayesinde hukuk kurallarının olağan işleyişinden ve cezalandırmadan bağışıklık kazanma” anlamını taşımaktadır (Paik, 2020: 104). Sığınak ve sığınma önemli dini geleneklerin hepsinde kendisine yer bulmaktadır, Hz. Musa Yahudilerle birlikte Mısır’dan kaçıp Filistin’e göç ederken, Hz. İsa ve ailesi de tersine Filistin’den kaçıp Mısır’a sığınmacı olarak gitmiştir, Hz. Muhammed ise bilindiği üzere Mekke’den Medine’ye hicret ederek aynı geleneği sürdürmüştür (Paik, 2020: 104).

Bir tanıma göre sığınak şehir, yerel polis ve belediye çalışanlarına federal polislerle göçmenler aleyhine işbirliği geliştirmelerini sınırlamayı ifade etmektedir (Morse, Polkey, Deatherage, & Ibarra, 2019). Sığınak şehirlere savaş

açmayı ilan etmiş olan Trump yönetimi, bu kavramı genel olarak yasadışı göçmenlerin sınır dışı edilmesinde federal hükümetle iş birliğine girmeyi reddeden yerel idareler anlamında kullanarak bu yaklaşımı benimsemiştir. Bu tanım, sığınak şehir politikalarının sadece bir yönüne odaklanmıştır; bu sebeple eksik bir tanımdır. Nitekim sığınak şehirler, kayıtsız göçmenler konusunda federal güçlerle işbirliğini sınırlamanın yanı sıra kayıtsız göçmenlerin sınır dışı edilme korkusu olmaksızın toplumsal hayata karışmalarını ve şehir toplumunun bir üyesi olmalarını hedeflemektedir. Sığınak şehir politikaları, kayıtsız göçmenlere karşı yapılan ırkçı müdahalelerin önüne geçmeyi ve bu insanların suça karışmadıkları sürece polis baskısına maruz kalmamalarını savunmaktadır. Bir şehir yönetimi üzerinden sığınak şehir tanımlanmak istenirse Chicago belediyesinin tanımı anlamlı olacaktır. Chicago belediyesine göre sığınak şehir olmak “sizin göçmenlik statünüzü sorgulamamak, hakkınızda ilgili otoritelere [ABD gümrük muhafaza vs] ifşada bulunmamak ve en önemlisi sizin göçmenlik statünüzden bağımsız olarak size hizmet etmektir.” (City Of Chicago, t.y.: 1) Görüldüğü üzere Chicago belediyesinin tanımı ilk iki unsuru itibariyle yukarıdaki tanıma uysa da son unsuru açısından daha geniş bir şekilde göçmenlerin şehrin bir üyesi olduğuna vurgu yapmaktadır.

Sığınak şehirlerle ilgili önemli çalışmalar yapan Bauder, kendi ulusal bağlamları içerisinde sığınak şehirlerin birçok farklı politika ve uygulamaya sahip olduğunu belirtmektedir. Bauder’e göre (2007: 180) sığınak şehirler konusunda daha kapsamlı bir resim elde etmek için dört temel açıdan değerlendirme yapmak gerekmekte olup bunlar yasallık, söylem, kimlik oluşumu ve ölçektir. Yasallık, ulusal bağlam içerisinde sığınak şehir politikalarının yasal zeminini ifade etmektedir. Birleşik Krallık, ABD ve Kanada’daki uygulamalar göz önüne alındığında bu ülkelerde sığınak şehir politikalarının yasal temelinin belediyenin yasama gücünden kaynaklandığı ileri sürülmektedir. Söylem hususu ise literatür, ulusal medya ve politik tartışmalar kapsamında şekillenmektedir. Bauder, bazı yaklaşımların göçmen, sığınmacı ve hemşehri kategorilerini kabul ettiği ve pastoral bir mantıkla göçmenlerin değerli olduğunu ileri sürdüğünü ifade etmektedir. Bir başka yaklaşım ise göçmen, sığınmacı ve hemşehri gibi kategorileri tümüyle reddetmekte ve bunların kapitalizmin oluşturduğu kategoriler olduğunu ileri sürmektedir. Kimlik oluşumu ise bireylerin sığınak şehir alanı içerisinde o şehir toplumunun eşit bir üyesi olarak hizmetlerden yararlanması ve şehir hayatına dahil olmasını ifade eder. Ölçek açısından ise sığınak şehirlerin göçmen ve sığınmacı politikaları hususunda kentsel bir ölçek geliştirdiğini ifade etmektedir. Bu durum, ulusal egemenliği tehdit ettiği gerekçesi ile eleştirilmektedir (Bauder, 2017: 180)

Sığınak şehir yaklaşımı hem şehir yönetimlerinin karar ve uygulamalarıyla bir yerel politika olarak değerlendirilebileceği gibi hem de yerel halkın tabandan gelen destekleriyle bir sosyal hareket olarak da varlığını sürdürmektedir. Bu yaklaşım çerçevesinde göçmenlerin statüleriyle ilgili problemler (uzun süreli bekleme, göçmenlik, vatandaşlık vs) kalıcı olarak çözülmesi bile bir

“kolaylaştırma siyaseti” (Bagelman, 2016: 29) izlenmek suretiyle göçmenlerin durumlarında bir iyileştirme sağlamakta ve onların yaşam umutlarını artırmaktadır. Bununla birlikte göçmenlerin statüden kaynaklı problemlerinin devam etmesi ve sığınak Şehirlerin bu konuda kesin bir c z m olmaması, burada yaşayan göçmenlerin her zaman kendilerini güvensiz hissetmelerine ve Şehri  zg r bir Şekilde kullanamamalarına sebep olmaktadır.

Sığınak Şehir kavramını tanımlamanın zorluğu hem politika hem de uygulamalar sonucu Şekillenen bu kavramın her ülkede farklı Őekillerde kullanılmasıyla ilgilidir. Bu farklılıkların oluşmasında ülkenin yönetim yapısı, siyasi ortamı, polis g çleri ve hukuki metinlerinin etkisi oldukca büyüktür. Tüm bu farklılıkları ile ele aldığımızda ABD’deki sığınak Şehirler ile İngiltere’deki sığınak Şehirlerin aynı özellikler göstermesi ve aynı politikalar oluşturması beklenemez. Şunu da ifade etmek gerekir ki ABD’deki sığınak Şehir uygulamaları, ABD’nin yönetim yapısı ve kendi toplumsal dinamiklerinden dolayı kendi içinde dahi birbirinden farklılık göstermektedir. Sonuç olarak içerisinde bu kadar farklı politika ve pratiği barındıran bir kavram olan sığınak Şehrin kesin sınırlara sahip tek bir tanımını yapmak mümkün değildir. Bu yüzden farklı ülke uygulamalarını ele almakta fayda vardır. Ancak öncesinde kavramın tarihsel gelişimini ortaya koymak anlamlı olacaktır.

2. Sığınak Şehirlerin Tarihsel Gelişimi

Sığınak Şehirlerin Budizm, Hristiyanlık, İslam ve Hinduizm gibi cęitli dinlerin öğretileri ile ilişkili olduğu düşünülmektedir (Bauder, 2017: 175). Siyasi otoritenin haksız eylemlerinden kaçmak için kutsal alanlara sığınma olgusu oldukca eski bir tarihe sahip olduğu için sığınak hareketinin tarihi kökenlerini 16. yüzyıla kadar götürülebileceği iddia edilmektedir (Sleiman-Long, 2020: 37). Sığınak Őehirlerden önce de kiliseye sığınan suçluların polisler tarafından tutuklanmaması ve kiliselerin gelen göçmenlere ev sahipliği yapması gibi uygulamalar bu iddiaları desteklemektedir. Bazı yazarlar 1980’lerde ortaya çıkan Sığınak Hareketi’nin (Sanctuary Movement) sığınak Şehirlerin temelini oluşturduğunu iddia etmektedir. Temel olarak dini grupların desteklediği bu hareket 2007 sonrasında Yeni Sığınak Hareketi olarak adlandırılmaya başlanmıştır, ayrıca sürece dini cemaatler dışındaki grupların da katılımı artmıştır (Lasch vd, 2018: 1709) Kimi yazarlar ise, sığınak Şehirlerin daha farklı motivasyonunun olduğunu anayasal hazırlıkları, teorileri ve kurumların yapısını da etkilediğini, bir diğer ifadeyle daha politik olması açısından kilise hareketinden ayrıldığını savunmaktadırlar (Hoye, 2020: 68). Kısaca toparlamak gerekirse sığınak hareketinin, birisi daha çok dini gruplar ve kilise tarafından yasadışı göçmenlere sığınacak yer temin etmeyi amaçlayan, diğerisi ise Şehir yönetimleri ve kurumsallaşmış politik yapılar aracılığıyla yerel hizmet ve sığınma pratikleri sunmayı içeren ve tabiki seküler bir bağlamda işleyen olmak üzere iki boyutu olduğunu ifade etmek gerekir (Sleiman-Long, 2020: 38)

1980’lerde gündeme gelen Sığınak Hareketi,  zellikle El Salvador ve Guatemalalı göçmenlere yapılan sınır dışı etme ve siyasi Őiddet olaylarına tepki

olarak ortaya çıkmıştır. Bu hareket kilise ve sinagogların öncülüğünde tüm ulusa yayılmış, avukatlar, akademisyenler aktivistler ve özellikle yabancı doğumlu olan yurttaşlar bu harekete destek vermiştir. Ayrıca bazı partiler ve 47 kongre üyesi de bu hareketi desteklemiştir (O'brien et al., 2017: 9). Devam eden yıllarda birçok şehir Sığınak Belgesi'ni (Sanctuary Ordinance) kabul etmiş ve kendilerine özgü politikalar geliştirmişlerdir. Bu politika farklılıkları, uygulamalara da yansımış; şehirlere özgü uygulamalar oluşturulmuştur. Şunu da belirtmek gerekir ki bazı şehirler, sığınak şehir politikalarını ilan etmemelerine rağmen kayıtsız göçmenlere karşı herhangi bir zorlama uygulamamaktadır.³

1980'li yıllarda ortaya çıkan sığınak şehir hareketinin özellikle Kaliforniya'da yaygın bir uygulama sahası bulduğu görülmektedir. O yıllarda pek çok şehir yönetimi federal hükümetin göçmen karşıtı yasalarını uygulamamayı benimsemiştir. Nitekim 1984-87 yılları arasında yirmi şehir ve iki eyaletin (New York ve New Mexico) kendilerini sığınak şehir/eyalet olarak ilan ettikleri görülmektedir. (Sleiman-Long, 2020: 40). 1980'li yıllardaki bu ilk dönemin 2000'li yıllarda yeni bir sürece evrildiğini söylemek mümkündür. 11 Eylül sonrası dönemde göçmen karşıtı söylem ve politikalar güçlenirken FBI yerel polis departmanlarına bölgelerinde yaşayan insanlar hakkında onların politik görüşleri de dahil olmak üzere bilgi toplamasını resmi olarak talep etmiştir. Bu durum ABD'de önemli tartışmalar yaratmış ve kimilerince hem sivil özgürlüklerin hem de eyalet ve şehir kanunlarının ihlali olarak değerlendirilmiştir. Bu tartışmaların ortasında Portland şehri bu konuyla ilgili olarak Adalet Bakanlığı'na yardım etmeyeceğini kamuoyuna deklare etmiştir (Sleiman-Long, 2020: 41). Trump'ın ABD başkanı seçilmesinin bu noktada ayrı bir dönüm noktası olduğunu işaret etmek yanlış olmayacaktır. Nitekim New York belediye başkanı bu süreçte federal kurumlarla işbirliği yapmayacağını açık bir şekilde ifade etmiştir. San Francisco Danışmanlar Kurulu da benzer bir açıklama yaparak Sığınak Şehir olarak kalmaya devam edeceklerini vurgulamıştır. Trump'ın politikalarına karşı olarak Philadelphia, Providence, Los Angeles ve Seattle gibi pek çok şehir yönetimin aynı tepkiyi verdiği görülmektedir (Sleiman-Long, 2020: 42).

Günümüz sığınak şehir politikalarının, seküler ve demokrat yaklaşımlar sonucunda oluşturulduğu söylenebilir. Bu yönüyle Kilise hareketinin dini karakterinden farklılıklar barındırmaktadır. Zaten San Francisco gibi sığınak şehir politikalarının benimsendiği şehirlerin, liberalizm akımının önemli bir kalesi olması, bu şehirlerde LGBT gruplarına ve feminizm hareketine verilen desteğin oldukça yüksek olması, politikaların daha seküler bir bakış açısı ile geliştirildiğinin önemli bir kanıtıdır. Kısaca sığınak hareketinin tarihsel olarak kilise merkezli bir hareket olduğu savunulsa da günümüz şartları açısından daha ziyade seküler yönünün ön plana çıktığı ve bu hareketten önemli noktalarda farklılıklar gösterdiği söylenebilir.

³ Örneğin Sacramento bir Sanctuary Ordinance kabul etmemesine rağmen kendi bölgesindeki yasadışı göçmenleri korumakta ve savunmaktadır (Sleiman-Long, 2020: 41)

3. Dünyadaki Farklı Örnekleriyle Sığınak Şehir

Sığınak şehir özellikle ABD bağlamında gelişim alanı bulmuştur ve bunun ABD'nin kendine has yönetim yapısının bir sonucu olduğu yukarıda belirtilmiştir. ABD bağlamında konu daha geniş bir şekilde ileride ele alınacaktır. Ancak burada diğer ülkelere de bakmakta fayda vardır. ABD'nin yanı sıra en çok bilinen ve çalışmalarda incelenen ülkeler Kanada ve İngiltere'dir. Bunların yanında Şili, Almanya ve İspanya'da da sığınak şehir olarak tanımlanmasa da sığınak şehir politikaları uygulanmaktadır (Bauder & Gonzalez, 2018: 124). Sığınak şehir konsepti, ülkelerin hukuki, yönetim ve sosyo-ekonomik boyutlarına göre farklı şekiller almaktadır. Bu açıdan uygulamalar değişiklik göstermekle birlikte, bu konseptin temel mantığı, şehre gelen göçmenlerin suç işlemedikleri müddetçe şehir yaşamına katılmalarında ve yerel hizmetlerden yararlanmalarında herhangi bir korku veya tehlike hissetmemelerini sağlamaktır.

Kanada'nın Toronto şehri sığınak şehir politikalarını anlamak için önemli bir örnektir. Kanada'da sığınak şehir politikaları ile belediyeler, kayıt dışı göçmenlere belediye hizmetlerinden yararlanma imkânı sunmaktadır. Ancak yerel polislerin sığınak şehir politikalarını uygulama konusunda isteksiz oldukları ifade edilmektedir (Bauder, 2017, 179). Yönetim yapılarındaki benzerlik sebebiyle, ABD ve Kanada'daki sığınak şehir uygulamalarının büyük ölçüde birbirine benzediği söylenebilir.

Kanada ile ilgili yapılmış bir başka çalışma (Lippert, 2005: 90) sığınak arayanların iki ana dayanağının kilise ve yerel halk olduğunu belirtmiştir. Kiliseler ve inanç merkezli gruplar yasadışı göçmenleri kollayan önemli unsurlardır. Nitekim ilgili çalışmada ele alınan 36 vakanın tamamının bir kilisenin sağladığı yerde ikamet ettiği görülmektedir (Lippert, 2005: 36). Bununla birlikte seküler grupların da en az kilise temelli gruplar kadar yasadışı göçmenlere yardım ettiği belirtilmiştir (Lippert, 2005: 22). Kanada'daki sığınak hareketinin kesin bir şekilde yerel bir karakteri olduğunu belirten çalışmaya göre, bu hareketin etki gücü de azımsanmayacak kadar iyi durumdadır. Zira bu hareketin mensupları tarafından desteklenen yasadışı göçmenlerin % 70'i bir yasal statüye kavuşarak Kanada'da kalmaya devam etmiştir (Lippert, 2005: 40). Ancak tersinden bakıldığında belli oranda bir kaybın olması yani belli kişilerin sınır dışı edilmesi söz konusudur. Bu da yerel halkın öncülük ettiği bir sığınak hareketinin yasa dışı göçmenler için kesin bir çözüm olmayacağını göstermektedir.

İngiltere'de ise Sheffield, sığınak şehir politikalarını kabul eden ilk şehir olmuştur. İngiltere'nin üniter yönetim yapısı ve ABD'ye kıyasla şehir yönetimlerinin özerkliğinin daha kısıtlı oluşu, doğal olarak sığınak şehir politikalarını etkilemiştir. İngiltere'deki politikalar, kayıt dışı göçmenleri ulusal güçlerden korumaya odaklı olarak geliştirilmemiştir; temel hedefleri göçmenler hakkında oluşturulan yanlış bilgilerin önüne geçmek, onlar hakkında doğru bilgiyi yaymak ve daha hoşgörülü karşılanmalarını sağlamaktır. Ayrıca bu politikalar, göçmenlerin şehir toplumunun aktif birer üyesi olarak rol almalarını

sağlamayı amaçlamaktadır (Bauder, 2017: 178). İngiltere’deki uygulamalar üniter yapı çerçevesinde şekillendiği için ulusal politika ile çatışan bir sığınak şehir politikasının geliştirilmesi mümkün değildir. Bu da İngiltere’de göçmenlerin içe kapalı bir hayat sürmeyi tercih etmesine neden olmaktadır. Yasadışı göçmenlerin çoğu zaman evlerinden dışarı çıkmamayı tercih ettiği, iş-okul gibi zorunlu yerlere gitmeleri gerektiğinde ise sadece belli rotaları takip etmek suretiyle buralara gittikleri ve zorunlu yerler dışındaki mekânlara gitmedikleri tespit edilmiştir (Bagelman, 2016: 45).

Avrupa’da yaygın olarak görülen sığınak şehir yaklaşımı göçmenlik başvurusu olan ya da mülteci statüsü talep eden göçmenleri entegre etmeye ya da hoş karşılamaya dönük politiklardır. Bu yaklaşım genel olarak sosyal dışlanma sorunundan muzdarip olan göçmenlerin toplumsal bütünleşmesini ve topluma dâhil edilmesini hedeflemektedir. Bu yaklaşım kendi içinde Sığınılan Şehir (City of Sanctuary) ve Yabancıdan Vatandaşa (Strangers into Citizens) olmak üzere iki farklı modele sahiptir. (Sleiman-Long, 2020: 52). Sığınılan şehir yaklaşımı sığınma arayan insanlar için bir misafirperverlik kültürünü inşa etmeyi amaçlarken yabancıdan vatandaşa yaklaşımı göçmenlere daha iyi sosyal hizmetler sunmak üzere lobi faaliyetleri yürütmeye yoğunlaşmaktadır (Sleiman-Long, 2020: 52).

ABD, Kanada ve İngiltere dışındaki ülkelerde, kimi zaman farklı isimler altında, sığınak şehir politikalarına benzer politikalar izleyen şehirler vardır. Örneğin İspanya’nın Barselona şehri “refuge city” (mülteci şehri) girişimi ile sığınak şehir özelliklerini taşımaktadır. Bu girişimin amacı yerel hizmetlerden göçmenlerin kolaylıkla yararlanabilmelerini sağlamaktır (Bauder & Gonzalez, 2018: 127). Şili’nin Quilicura komünü, Haitili ve Filistinli göçmenlere ev sahipliği yapmaktadır. Meksika Eylem Planı, kapsamında geliştirilen “Commune of Reception” (karşılama komünü) uygulamaları, sığınak şehir uygulamaları ile benzer mantık çerçevesinde şekillendirilmiştir. Burada göçmen ve mültecilerin sağlık hizmetleri gibi temel hizmetlerden yararlanmaları, daha demokratik şartlar altında hayatlarını devam ettirmeleri hedeflenmiştir (Bauder & Gonzalez, 2018: 128). Almanya’nın Freiburg şehri ise “solidarity city” (dayanışma şehri) kavramını benimsemiş olup sığınak şehir özelliklerini göstermektedir (Bauder & Gonzalez, 2018: 128).

3. 1. ABD’de Sığınak Şehir Uygulamaları ve Tartışmaları

ABD’de pek çok şehir yönetimi sığınak şehir politikalarını benimseyerek, kayıtsız göçmenlere ulusal yaptırımlardan nispeten daha korunaklı bir yaşam alanı sunmaktadır. ABD örneğinde sığınak şehirler, federal yasalardan bağımsız olarak kayıt dışı göçmenlerin şehir toplumunun bir parçası olmalarını, sınır dışı edilme korkusu olmaksızın belediye hizmetlerinden yararlanmalarını, ayrımcılığa maruz kalmadan haklarını kullanmalarını ve en önemlisi çevrelerinde gerçekleşen suçlara ilişkin korkmadan yerel polise ihbarda bulunabilmelerini amaçlamaktadır. Ayrıca ABD’de uygulanmakta olan Don’t Ask Don’t Tell (Sorma, Söyleme) politikası, sığınak şehir mantığının temel

taŐlarından bir tanesidir. Bu politika, yerel polis ve belediye kurumlarının, federal yasalarda belirtilmediği müddetçe, kayıtsız g cmenlerin bilgilerinin paylaŐılması hususunda federal polislerle işbirliği yapmalarını engellemeyi ve gerekmedikçe g cmenlere herhangi bir sorgulamada bulunulmamasını içerir (Bauder, 2017: 176).

ABD'de sığınak Şehir politikaların geliŐtirilebilmesinin temel Őartı federalizmin eyalet ve Şehir yönetimlerine sunduğu geniş özerklik alanıdır. Eyalet ve Şehir yönetimlerinin g clicli yapısı ve hemen hemen her konuda kendi yetki alanları içerisinde belirleyici olmaları onların pek çok konuda federal yönetimden bağımsız hareket etmelerine neden olmaktadır. Gerçekten de ABD'de ulusal güvenlik ve uluslararası ilişkiler bir tarafa bırakılırsa gündelik yaşama dair bütün konularda eyalet ve Şehir yönetimlerinin daha büyük bir rolü olduğu söylenebilir (Donovan, Mooney & Smith, 2001: 9). Buna ilaveten polis teşkilatının yapısı da bu konuda önemli etkilere sahiptir. ABD'de her yönetim kademesinin kendine ait bir polis teşkilatı vardır. Dolayısıyla emniyet g cliclerinin baŐarılı bir Şekilde sonuç üretebilmesi için bütün bu bağımsız teŐkilatların koordineli bir Şekilde  alıŐması gerekir. Federal kolluk kuvvetleri ise tek baŐlarına yetersizdir. Nitekim ABD'de 12.400'  doğrudan gümrük muhafaza adına çalıŐan toplam 132.000 kadar federal kolluk kuvveti bulunmakta iken (U.S. Department of Justice, 2019: 6) yerel yönetimlerin emrinde 461.063 (U.S. Department of Justice, 2016: 5) kadar kolluk kuvveti bulunmaktadır. Diğer bir deyiŐle ABD'de kolluk g clicn n esas itibariyle k click bir kısmını federal polis oluŐturmakta ve aslan payını yerel kolluk kuvvetleri almaktadır. Dolayısıyla federal birimlerin yerel kolluk kuvvetlerinden yararlanması kendi politikalarını uygulayabilmeleri için elzemdir. İŐte sığınak Şehir yaklaşımı ile bu kuvvetlerin kullanılamayacağının ilan edilmesi federal h k met için ciddi zorluklar oluŐurmaktadır.

Sığınak Şehir politikalarını benimseyen yerel yönetimlerin söz konusu bağlamda en çok uyguladıkları yöntemler beş baŐlık altında toplanabilir (Lasch vd, 2018: 1707):

- 1) Yerel kolluk kuvvetleri tarafından sivil ve cezai g cmenlik ihlallerinin soruŐturmasının engellenmesi,
- 2) G cmenlik tutukluları ve arama izinleriyle ilgili uyumun sınırlanması,
- 3) ABD G cmenlik ve Gümrük Muhafaza Teşkilatının yerel hapisanelere eriŐiminin reddedilmesi,
- 4) Yerel kolluk kuvvetlerinin hassas bilgileri iŐŐa etmesinin sınırlanması,
- 5) Federal g cmenlik teşkilatı ile ortak operasyonlara yerel katılımın engellenmesi.

Yerel yönetimlerin kendilerini sığınak şehir ilan ederek ulaşmak istedikleri amaçlar ise şu şekilde ifade edilebilir (Lasch vd, 2018: 1752-1753):

- 1) Ceza muhakemesi ile ilgili yerel kontrolü sağlamak,
- 2) Yasadışı gözaltına almanın önüne geçmek,
- 3) Topluluk ruhunu güçlendirmek,
- 4) Eşit muamelenin bekçiliğini yapmak,
- 5) Çeşitliliği ve kapsayıcılığı teşvik etmek,
- 6) Federal göçmen politikası ile olan anlaşmazlığı dışa vurmak.

Sığınak şehir olmakla amaçlananlar ve uygulanan yöntemler toplu olarak ele alındığında esas itibarıyla bu politikaların neden ortaya çıktığı görülmektedir, yani burada esas mesele yerel özerkliğin federal hükümetin müdahalelerine karşı etkili bir şekilde korunmasıdır.

ABD’de başkanın partisi ve ideolojisi göçmen politikaları üzerinde doğrudan bir etkide bulunmaktadır. Demokrat Partili Clinton döneminde göçmen politikaları nispeten yumuşaktır, hatta bu dönemde İşkenceye Karşı Uluslararası Konvansiyon Kongre onayından geçmiş ve bununla uyumlu olarak 1999 yılında bu konvansiyon ile ilgili bir yasal düzenleme yapılmıştır. Bu düzenleme sayesinde ülkesinde işkence görme riski altında bulunanlar suçlu dahi olsalar ülkelerine teslim edilmeyecektir (Okafor, 2020: 14). Bu durum 9/11 saldırıları sonrasında değişmiş ve Bush döneminde göçmen karşıtı söylem artarak göçmenlerin durumunu zorlaştıran yeni yasalar yapılmıştır. Demokrat Partili Obama ise her ne kadar sınırı yasa dışı geçener ve suç işleyen göçmenlere karşı sert bir yönetim sergilese de genel anlamda liberal bir göçmen politikası belirlemiştir. Trump göçmen karşıtlığı noktasında Bush döneminin ötesinde bir tavır sergilemiştir ve Trump döneminde göçmenlerin ülke içindeki statülerinde ciddi bir gerileme olmuştur (Okafor, 2020: 232). Biden ise Trump yönetiminin antitezi olan bir yönetim anlayışı ortaya koymuştur. Bunun neticesinde illegal göçmenlerin sınır dışı edilme sayıları bu dönemde dramatik bir şekilde düşmüştür. Nitekim Trump döneminin son iki yılında 267.258 ve 186.884 olarak gerçekleşen sınır dışı etme sayıları Biden’in ilk görev yılında 59.011’e kadar gerilemiştir (Center for Immigration Studies, 2023). Bu sayılar her iki başkanın ve temsil ettikleri ideoloji ve partilerin göçmen politikasına bakışlarını göstermek açısından son derece çarpıcıdır.

Yerel yönetimlerin uyguladığı sığınak şehir politikaları ABD’de pek çok tartışmayı da gündeme getirmiştir. Bu yönetimler genel olarak Demokrat Partili oldukları için Amerikan muhafazakârları tarafından ciddi eleştirilere maruz kalmışlardır. Muhafazakârlara (Crystal, 2016: 65) göre Demokrat yerel yönetimler sığınak şehir uygulamaları ile illegal göçmenlere kucak açmakla kalmıyor, aynı zamanda onlara Amerikan vatandaşlarıyla aynı hakları sunuyorlar. Dahası bu şehir yönetimleri illegal suçluları soruşturma ve sınır dışı edilmekten koruyarak kanunlara uyan vatandaşların güvenliğini tehdit

etmektedirler. Muhafazakârlara göre bu yönetimler 1996 tarihli İlegal Göçmen Reformu ve Göçmen Sorumluluk Yasasının kendilerine yüklediği federal hükümetle işbirliği yapma yükümlülüğünü ihlal etmektedirler. Dolayısıyla bu politikalar her haliyle yasadışı bir niteliği haizdir. Fakat bu noktada muhafazak rların daha ciddi bir Şekilde üzerinde durdukları konu illegal göçmenlerin suça yatkınlıkları ve özellikle San Francisco ve Los Angeles gibi sığınak Şehirlerin sıradan vatandaşlar için tehlikeli bir durum arz etmesidir (Crystal, 2016: 71). Bununla birlikte yapılmış kapsamlı araŐtırmalar göçmenler ve suçluluk arasında doğrudan bir bağlantı olmadığını göstermektedir. Nitekim Collingwood ve O'brien'a (2019: 123) göre sığınak Şehirlerde suç oranı daha yüksek değil, aksine daha düŐüktür. Bu yaklaŐıma göre münferit bazı suçlular üzerinden yasadışı göçmenlerin ve onları koruyan sığınak Şehirlerin eleŐtirilmesi haksızlık olacaktır.

Sığınak hareketi, sadece sığınak Şehir bağlamında bir yerel yönetim inisiyatifi değildir, aynı zamanda geniş kapsamlı sosyal harekettir. Dolayısıyla sadece yerel yönetimleri değil, bütün yönetim kademeleri üzerinde bir etkisi bulunmaktadır. Nitekim zaman zaman federal hükümetin de göçmenlere yönelik olarak olumlu anlamda yasalar çıkardığı ya da uygulamalara giriŐtiđi söylenebilir. Örneğin bu noktada Rüya Görenler Hareketi ("DREAMers Movement") ve bunun doğurduğu yasa tasarısı ele alınabilir. Söz konusu yasa tasarısı 16 yaşından küçük olarak ABD'ye gelenlere oturma izni alma hakkını sunmaktadır (Sleiman-Long, 2020: 43). Bu tasarı yasalaŐmasa da bundan ilham alan bazı uygulamalar mevcuttur. Obama döneminde başkanlık kararnamesiyle hayata geçen,  ocukken ABD'ye gelenlerin iki yıl süreyle ve yenilenebilir olarak deport edilmelerinin ertelenmesi (Deferred Action for Childhood Arrivals, DACA) ve bunun bir uzantısı olan, yasal olarak ABD'de bulunan küçüklerin velilerinin deport edilmesinin ertelenmesini içeren (Deferred Action for Parents of Americans, DAPA)⁴ programlar tam da bunun sonucudur (Seiman-Long, 2020: 46-47). Burada ilginç olan husus, Obama bahsedilen kararnameler ile daha göçmen dostu bir yönetim sergilemek isterken kimi eyalet yönetimlerinin bu kararnameleri yargıya baŐvurup iptal ettirmeye çalıŐmasıdır. Dolayısıyla göçmen dostu ya da karşıtı olmak bakımından federal yönetimin, eyalet yönetiminin ve Şehir yönetiminin deđiŐen rolleri ve tavırları söz konusu olabilmektedir.

ABD'de hangi Şehir/county ve eyaletlerin sığınak hareketini desteklediğine bakıldığında 11 eyaletin, eyalet çapında yaptıkları düzenleme ile bu hareketi destekledikleri görülmektedir. Söz konusu eyaletler Kaliforniya, Colorado, Connecticut, Illinois, Massachusetts, New Jersey, New Mexico, New York, Oregon, Vermont, Washington Őeklinindedir (Center for Immigration Studies, 2021). Şehir ve county düzeyinde bakıldığında ise 180 kadar yönetim biriminin (Vitiello, 2022) sığınak Şehir politikalarına sahip olduğu tespit edilmiştir. Burada

⁴ DACA Trump'ın karşı tavrına rağmen hukuken varlığını sürdürmüŐ, Biden döneminde yeniden hayata geçirilmemiŐtir. DAPA ise aleyhindeki yargı kararı sebebiyle askıda kalmıŐ ve Trump döneminde kaldırılmıŐtir.

bu şehirlerin tamamını saymaya gerek yoktur, ancak bu politikayı benimsemiş belli başlı şehirler harita üzerinde şu şekilde görülecektir (<https://apsanlaw.com/law>). Harita incelendiğinde esas olarak ABD'deki neredeyse bütün önemli şehirlerin bu politikayı desteklediği görülmektedir. Bunun sebebi metropol şehirlerin merkezlerinin genel olarak Demokrat Partili başkanlar tarafından yönetilmesi ve Demokrat Partililerin de bu politikalara sıcak bakmasıdır. Kırsal yerleşimlerde ve banliyölerde ise bu politikalara karşı olan Cumhuriyetçilerin ağırlığı daha fazladır.

Harita 1: Sığınak Şehir Politikalarını Benimseyen Önemli ABD Şehirleri

Kaynak: <https://apsanlaw.com/law-246.list-of-sanctuary-cities.html>.

3.2. Bir Sığınak Şehir Olarak San Francisco

San Francisco'yu şehir bazlı ele almadan önce bağlı bulunduğu eyaletin bu konudaki politikalarını incelemekte fayda vardır. Gerçekten de San Francisco'nun bir Kaliforniya şehri olması bu noktada oldukça önemlidir. Çünkü Kaliforniya geleneksel olarak kayıt dışı göçmenleri daha hoş karşılayan bir eyalettir. Ülkenin en eski sığınak şehirlerine sahiplik yapmasının yanı sıra 2 milyonun üzerindeki kayıt dışı göçmenle en yüksek oranda kayıt dışı nüfus barındıran eyalettir (Sleiman-Long, 2020: 50). Eyalette gerek eyalet yönetimi, gerek şehir yönetimleri gerekse sivil toplum kuruluşları, dini örgütler ve genel anlamda halk göçmen dostu bir politikayı güçlü bir şekilde uygulamaktadırlar. Sivil toplum ayağında eyalette kayıt dışı göçmenlere yardım etmeyi amaçlayan pek çok örgüt bulunmaktadır. Tabanda çok güçlü bir göçmen dostu anlayış olması siyaseti de etkilemekte ve gerek eyalet gerekse şehir düzeyinde politikacıları bu yönde karar almaya sevk etmektedir. Nitekim Kaliforniya kendi Rüya Yasasına sahiptir ve bu yasa kapsamında 16 yaşından önce ABD'ye gelenler üniversite eğitimi için eyaletin burs ve hibelerinden faydalanabilirler (California Student Aid Commission, t.y.). Kaliforniya eyaleti aynı zamanda

Trump yönetimine karşı en çok dava açan yönetimlerden birisidir ve Nisan 2018'e kadar 29 karşı dava açmıŐtır. Bunların bir kısmı da kayıt dışı göçmenlerle ilgilidir. Fakat bu konuda en önemli karar 2017 tarihli 54 nolu Kaliforniya Senatosu kararıdır. "Kaliforniya Değerleri Kanunu" olarak tanımlanan bu karara göre "Göçmenler Kaliforniya toplumunun değerli ve esaslı unsurlarıdır." (Senate Bill 54, 2017) ve bunun bir sonucu olarak eyalet ve Şehir yönetimlerinin kolluk kuvvetlerinin kaynakları federal göçmen kolluk kuvvetleri adına kullanılamaz. 54 nolu karar ile Kaliforniya eyaleti bir tür sığınak eyalet olduğunu ilan etmiş olmaktadır.

San Francisco farklı ırklara ev sahipliği yapmanın yanı sıra liberalizm, feminizm ve hippie akımı gibi akımlara da öncülüğü ile bilinmektedir. San Francisco'da her iki kiŐiden birinin beyaz olmadığı iddia edilmektedir. San Francisco'nun bu sosyal ve politik yapısının bir yansıması olarak belediye başkanı London Breed, siyahi kökenli bir kadındır. Böylesi bir demografik yapıya sahip olan San Francisco, 1989 yılında Sanctuary Ordinance (Sığınak Belgesi)'ni kabul etmiş, bu sayede Şehrin kaynaklarını kullanarak göçmenler aleyhine federal güçlerle işbirliği yapılmasını engellemiŐtir.

Amerika'daki sığınak Şehir uygulamalarının incelenmesi açısından önemli bir örnek olan San Francisco, göçmenlere yaptığı hizmetlerin çeşitliliği ile dikkat çekmektedir. Örneğin DreamSF adıyla oluşturulan organizasyonda, göçmenlerin kiŐisel becerilerini ve bağlantılarını geliŐtirmeleri hedeflenmektedir. Bu organizasyonda ekonomik gelişim ajansları, ayrımcılık karşıtı topluluklar, göçmenler ve vatandaşlar işbirliği yapmaktadır. Belediyenin sitesinden vatandaşlar ve göçmenler bu organizasyona kayıt olabilmektedirler (City and County of San Francisco, t.y.).

San Francisco'da göçmenler, sığınak Şehir belgesinin uygulanmasında sorun yaŐanıyorsa bunu belediye yetkililerine bildirmektedir. Bu hizmet kapsamında, belediye çalıŐanının sığınak Şehir belgesine aykırı olarak göçmenlerle ilgili herhangi bir kayıt veya bilgiyi federal güçlerle paylaŐması durumunda, göçmen bu çalıŐanı belediyenin insan hakları komisyonuna Őikayet edebilmektedir (City and County of San Francisco, t.y.). Ayrıca göçmenler, belediyedeki iŐlemlerini hallettikleri sırada, belediye çalıŐanının onlara eviri desteği sağlamaması veya yardım etmemesi durumunda da ilgili alıŐanı Őikayet edebilmektedir (City and County of San Francisco, t.y.)

Belediye, göçmenlere yönelik bađıŐ toplamakta ve bunların organizasyonunu yürütmektedir. Örneğin, kayıtdıŐı göçmenlerin göçmenlik veya DACA (Deferred Action for Childhood Arrivals) baŐvurusuna yönelik maddi yardım toplamakta ve korona virüs dönemi için göçmenlere yönelik maddi yardımları kabul etmektedir. Özetlemek gerekirse vatandaşlar belediyenin internet sitesi aracılığıyla göçmenlere maddi destek sağlamakta, göçmenler de baŐvuru yaparak bu destekleri almaktadır (City and County of San Francisco, t.y.). Bunların yanı sıra belediye, katılımcılığın teŐviki amacıyla hem göçmenlerin

hem de vatandaşların göçmen hakları komisyonunun toplantılarına katılımını desteklemektedir.

Belediyenin sunduğu bu hizmetler genel olarak değerlendirildiğinde, göçmenlerin herhangi bir ayrımcılığa maruz kalmadan, sığınak şehir belgesinin gereklerine uygun olarak şehir hayatına katılmalarının ve hizmetlerden yararlanmalarının amaçlandığı söylenebilir.

Sığınak Belgesi (Sanctuary Ordinance)

San Francisco, 1989 yılında Sığınak Belgesi'ni kabul etmiştir. Bu belge üzerinde sonucusu 2016'da olmak üzere bazı önemli değişiklikler yapılmıştır. Sığınak Belgesi ile San Francisco sığınak şehir olduğunu ilan etmiş ve yerel hukukunu sığınak şehir politikaları çerçevesinde geliştireceğini açıklamıştır (City and County of San Francisco, 2016). San Francisco belediyesine göre sığınak belgesinin kabul edilmesinin sebebi kamusal güveni ve işbirliğini tesis etmektir. Bu belge sayesinde insanlar göçmen statüleri ne olursa olsun acil durumlarda ya da belediye yetkilileriyle kamu güvenliği ile ilgili işbirliği yapmaları gereken durumlarda rahat bir şekilde polis ya da itfaiye teşkilatının mensuplarını çağırabilecekler ve böylece San Francisco daha güvenli hale gelecektir. Ayrıca herkes yine göçmen statüsünden bağımsız olarak kamu sağlığı hizmetlerinden ya da bir takım hibe programlarından faydalanabilecektir (City and County of San Francisco, 2016). Kısaca bu belgenin esas itibarıyla sağlamak istediği şey, kişinin göçmen statüsünden bağımsız olarak rahat ve huzurlu bir yaşama sahip olmasını sağlamaktır.

Sığınak şehir belgesi, iki bölümden oluşmaktadır. İlk bölüm göçmenlik statüsü, ikinci bölüm de Sivil Göç Tutuklularına (Civil Immigration Detainers) yöneliktir. Belgenin birinci bölümünde yer alan ilk ifade, "San Francisco, bir mülteci şehridir" şeklindedir. Bu ifade, sığınak şehirlerin ve belgenin temeline hâkim olan mantığı yansıtması açısından önemlidir. Ardından federal devlet yasaları, düzenlemeleri ve mahkeme kararları gerektirmedikçe, federal güçlerle, hiçbir şehir ajansı, departmanı veya çalışanın şehir kaynaklarını ve fonlarını kullanarak göçmenler aleyhinde işbirliği yapamayacağı vurgulanmıştır. Pratik sonuçları itibarıyla belgedeki en önemli hükümlerden birisi budur, zira federal güçler göçmenleri tutuklayıp sınır dışı etmek istiyorlarsa bunu kendi kaynaklarını kullanarak yapmaları gerekecektir. Belgeye göre şehir hizmetleri için ayrılan şehir kaynaklarının bu işler için kullanılması erdemli ve etkili bir davranış olmayacaktır (City and County of San Francisco, 2016: 4).

Sığınak belgesindeki bir diğer önemli ifade belli şartlar dışında bir kolluk görevlisinin, bir kişiyi gözaltından salıverilme hakkını kazanmadan, sivil göçmenlik tutuklusunu olduğu gerekçesiyle alıkoymayacağıdır (City and County of San Francisco, 2016: 12). Burada belirtilen istisnalar kişinin ağır bir suç işleyip hüküm giymesini kapsamındadır. Bu kapsamda şehir çalışanlarının federal güçlerle işbirliği yapılabileceği, ayrıca federal devlet ve şehir yasalarına aykırı olmayacak şekilde diğer devletlerle de işbirliği yapılabileceği belirtilmiştir. Bu

husus bize kayıtsız göçmenlerin sığınak Şehirlerde mutlak bir koruma içinde olmadıklarını göstermektedir. Ancak bir suça karışmadıkları durumda ciddi bir koruma altında oldukları da aşık ardır.

Belgede, bu bölümün bir kopyasının Kaliforniya'nın Birleşik Devlet Senat r ne, Kaliforniya'nın Kongre Delegasyonuna, Adalet Bakanlığına, Dışışleri Bakanlığına ve Başkanlığa gönderileceği ifade edilmiştir (City and County of San Francisco, 2016). Belgeye göre San Francisco belediye başkanı, her bir çalışanının bu belge ile uyumlu bir Şekilde hareket etmesini sağlayacaktır. Belge ile uyumlu hareket etmeyenlere ise disiplin cezası uygulanacağı belirtilmiştir. Bu bölümde belirtilen bir başka husus ise İnsan Hakları Komisyonu'nun Şehir departmanı, ajansı, komisyonu veya çalışanları ile ilgili oluşturulan Őikayetleri incelemekle yükümlü olduğudur. Böylece bu belgenin benimsenmesi ve uygulanması hususunda denetimin İnsan Hakları Komisyonu'nun yetki alanı içerisinde olduğu anlaşılmaktadır. Ayrıca belgede Şehrin yalnızca genel refahı sağlamakla yükümlü olduğu, bireylere farklı bir hak getirmediği veya ihlaller sonucu herhangi bir tazminat sorumluluğu oluşturmadığı belirtilmiştir. Bu bölümde son olarak belgenin herhangi bir bölümünün geçerliliğini yitirmesi halinde kalan kısımlarının geçerliliğini koruyacağı ifade edilmiştir, diğer bir ifadeyle belgenin bölünebilir nitelikte olduğu ilan edilmiştir.

İkinci bölüm, sivil göçmen tutuklularına yöneliktir. Burada öncelikle genel bir girişe yer verilmiş; San Francisco'nun çeşitli ırk, etnik ve ulusal kimlikten insanlar için bir ev olduğu vurgulanmıştır. Burada da yine Şehir çalışanlarına düşen görevin Şehir ve mülteciler arasında güvene dayanan ilişkilerin kurulmasını sağlamak olduğu ifade edilmiştir. Ardından ABD'deki göçmen hukukuna yer verilmiştir. Birleşik Devletler Göçmenlik ve Gümrük Muhafaza (ICE- The United States Immigration and Customs Enforcement), sivil göçmen hukukunun uygulayıcısıdır. Bu kısımda ICE tarafından geliştirilen programlar ele alınmıştır. Bunlardan bir tanesi yerel kaynakları kullanmadan federal g lerin göçmenlere yönelik faaliyetlerde bulunması ve yerel otoritelerin gönüllü olarak izleme-takip etme sorumluluğunu üstlenmelerini  ng ren programdır. Bir başka programla yerel hukuki uygulamaların üzerine federal sivil göçmenlik uygulamaları konumlandırılmıştır. Bu uygulama ile amaçlanan FBI, Ulusal Güvenlik Bakanlığı, Kaliforniya Adalet Bakanlığı ve yerel aktörler arasında bilgi paylaşımının sağlanması, parmak izleri sayesinde göçmenlerin sabıka kayıtlarına kolay erişim sağlanmasıdır. Belgede, sivil göçmen tutuklamasını yapacak kişiler olarak sınır devriye birimleri, pilotlar veya göçmenlik müfettişleri sayılmıştır. Belgede sivil göçmen tutuklamalarının anayasaya uygunluğu hususunda ciddi soruların olduğu belirtilmiştir. Ayrıca belgede, kamu güvenliğini vatandaşa güvene dayalı bir Şekilde geliştirmek amaçlanırken sivil göçmen tutuklamalarının bu durumu engellediği ifade edilmektedir (City and County of San Francisco, 2016: 6).

Belgeye göre çeşitli programlar aracılığıyla yerel otoriteler ve göçmenlik yetkilileri arasında bilgi paylaşımının artması, göçmenlerin gizlilik hakları

hususunda endişe doğurmaktadır. Bunun yanı sıra şehir yönetiminin, belediye hizmetlerini yerine getirebilmek ve kamu güvenliğini sağlamak için tüm şehir sakinleri ile işbirliği yapması belgede belirtilen bir diğer husustur. Belge her ne kadar özü itibariyle federal hükümetle yapılan işbirliğini kısıtlamayı amaçlasa da kamu güvenliğini sağlamak için federal güçlerle işbirliği yapılmasının bir zorunluluk olduğu belgede kabul edilmiştir. Nitekim federal hükümetle hangi kapsamda ve ne şekilde işbirliği yapılacağı belgede detaylı bir şekilde ele alınmıştır. Ayrıca bu bölümün sonunda, bir önceki bölümde olduğu gibi, belgenin bir kısmının geçersiz kalması durumunda diğer kısımlarının işlemeye devam edeceği belirtilmiş ve şehrin sadece genel refahı sağlamakla yükümlü olduğu, olası mağduriyetlere karşı tazminat yükümlülüğünün bulunmadığı yinelenmiştir.

Kısaca belgede, genel olarak şehrin tüm kesimleri arasında güvene dayalı ilişkiler tesis edilmesinin önemi vurgulanmış ve şehir yönetiminin tüm katmanlarının göçmenler aleyhine hareket etmesi yasaklanırken kamu güvenliği hususunda federal güçlerle işbirliği yapmanın mümkün olduğu belirtilmiştir.

San Francisco Polis Teşkilatı Toplum Destekli Polislik Stratejik Planı (San Francisco Police Department Community Policing Strategic Plan)

2018 yılında yayımlanan San Francisco Polis Teşkilatı Toplum Destekli Polislik Stratejik Planı, polis teşkilatının şehir toplumu ile ilişkilerini belirleme biçimi ve toplumsal gruplara bakış açısını yansıtması açısından önemlidir. ABD’de polis kuvvetlerinin her yönetim biriminde (federal, eyalet ya da yerel) bir karşılığı olsa da belli bir şehir özelinde yerel polisin en etkili unsur olduğu muhakkaktır. Bu açıdan San Francisco polis teşkilatının hazırladığı bu planın konu bağlamında irdelenmesi faydalı olacaktır.

Planda, ilk olarak polis teşkilatı üyeleri tarafından benimsenen değerlere yer verilmiş ve bunların ne anlama geldikleri ifade edilmiştir. İlkeler; saygı, ortaklık, dürüstlük ve şeffaflık, sorumluluk ve hesap verilebilirlik olarak sıralanmıştır. Saygı ilkesinde, tüm kültürlere, hemşerilerinin tarihlerine ve topluluklara saygılı olduğu ayrıca tüm insanlara ırk, renk, din, ulusal köken, cinsiyet, yaş ve sosyoekonomik durumlarına bakılmaksızın eşit şekilde muamele edildiği vurgulanmıştır. Ortaklık ilkesinde, San Francisco toplumunun tüm üyelerinin kamu güvenliği ve yerel sorunlara çözüm bulabileceği konusunda ilişkilerin geliştirilmesine yer verilmiştir. Dürüstlük ve şeffaflık ilkesi kapsamında, toplumla bu ilkeler çerçevesinde diyalog kuracakları belirtilmiştir. Son olarak sorumluluk ve hesap verebilirlik ilkesi çerçevesinde, yürüttükleri faaliyetlerden hem kendilerine hem de başkalarına karşı sorumlu oldukları ifade edilmiştir (San Francisco Police Department Community Engagement Division, 2018: 3).

Stratejik planda, beş tane amaç sıralanmıştır. Bunlar iletişim, eğitim, problem çözme, ilişki geliştirme ve polis teşkilatı organizasyonu olarak ifade edilmiştir. Bu amaçları gerçekleştirmeye yönelik hedeflere de ayrıca yer

verilmiştir. Örneğin iletişim amacına yönelik olarak toplumun tüm  yeleri için eşit olarak ulaŐabilecekleri iletişim kanalları oluŐturma ve tarihsel olarak yeteri kadar temsil edilmemiŐ gruplarla iletiŐimi ve karŐılıklı güveni geliştirme hedefleri gösterilebilir. Bu hedef kapsamında iletişim dili olarak sadece İngilizce ile sınırlı kalınmamasına ve iletişim kanallarının ihtiyaçlara cevap verecek Şekilde geliştirilmesine dikkat çekilmiŐtir. İletiŐimi geliştirmek için çeŐitli etkinlikler düzenlenirken bu etkinlikler arasında polisle kahve içme etkinliği,  in okulları ile yapılan spor faaliyetleri, halk ile birlikte bisiklet sürme, yürüyüŐ yapma etkinlikleri ile özel toplantılara ve festivallere katılım etkinlikleri bulunmaktadır. Tarihsel olarak yeteri kadar temsil edilmemiŐ gruplarla iletişimin geliştirilmesi kapsamında, polis teŐkilatına yönelik güvenin yeniden tesis edilmesi ve etkili bir iletişimin kurulması vurgulanmıŐlardır. Bu iletişim esnasında polis jargonundan kaçınılması gerektiği özellikle belirtilmiştir (San Francisco Police Department Community Engagement Division, 2018: 6).

Eğitim amacına yönelik olarak kamu güvenliğini artırmak için kamu güvenliği konusunda toplum  yeleri ve polisler arasında sorumluluk paylaŐımının olması gerektiği vurgulanmıştır (San Francisco Police Department Community Engagement Division, 2018: 7).

Problem  z me amacına yönelik olarak yine toplum  yeleri ve polislerin birlikte hareket etmesinin gerekliliği vurgulanmış ve hedefler buna göre Şekillendirilmiştir (San Francisco Police Department Community Engagement Division, 2018: 8). İlişki geliştirme amacına yönelik olarak toplumla güvene dayalı ilişki geliştirme hususu vurgulanmış, ayrıca toplumun tüm üyelerinin kaynaklardan eşit bir Şekilde yararlanması ve eşit muamele görmeleri hedef olarak belirlenmiŐtir. İngilizce bilmeyen, farklı dilleri konuŐan bireyler konusunda da hassas davranılması ve bu kişilerin de eşit muamele görmelerinin sağlanması planda vurgulanan bir diğer husustur. Bu noktada son olarak iliŐkileri geliŐtirmeye yönelik düzenli zaman ayırmanın önemine işaret edilmiştir (San Francisco Police Department Community Engagement Division, 2018: 9).

Polis teşkilatının kurumsal geliŐimi amacı kapsamında teŐkilatın nasıl g c lendirileceği üzerinde durulmuŐtur. Bu amaca yönelik olarak konu bağlamında dikkat çeken nokta, tarihsel olarak yeteri kadar temsil edilmemiŐ grupların, polis teşkilatı içerisinde profesyonel geliŐimlerinin desteklenmesine yönelik oluşturulan hedefdir. Bu çerçevede tarihsel süreçte beyaz erkeklerin teŐkilatta egemen oldukları belirtilmiş ve yeteri kadar temsil edilmemiŐ grupların desteklenmesinin gerekliliği vurgulanmıştır (San Francisco Police Department Community Engagement Division, 2018: 12).

Planda “toplumun tüm katmanları” ve “toplumun tüm  yeleri” Őeklinde ifadeler kullanılması sığınak Şehir bağlamında önemlidir. Plan incelendiğinde, Şehir halkı ile korkuya değil, güvene dayalı ilişkiler geliştirilmesine önem verildiği görülmektedir. Göçmen ve sığınmacıların tutuklanma ve sınır dışı edilme korkusu sebebiyle polislerle iletişim kurma konusunda çekingen davranmaları aslında etrafında gördükleri su ları polise bildirmelerinin önünde

bir engel teşkil etmektedir. Planda da bu hususun düzeltilmesine ve toplumsal uyumun sağlanmasına yönelik ilke, amaç, hedef ve faaliyetlere yer verilmiştir.

SONUÇ

Sığınak şehir, tek bir tanıma sahip olmayan genel bir mantık çerçevesinde, uygulamalar doğrultusunda şekillenen bir kavramdır. Bu politikaların doğuş yeri Amerika Birleşik Devletleri olduğu için politikaları oluşturan temel faktörler de ABD'nin yönetim yapısı, polis teşkilatı ve yerel yönetimlerin gelişmiş özerkliğinden etkilenmiştir. Bu durumun yanı sıra daha önce de ifade edildiği üzere farklı ülkelerde, şehirler kendilerine uygun sığınak şehir politikaları geliştirmişlerdir.

ABD örneği üzerinden incelediğimizde, bu politikaların temel hedefi, göçmenlerin yasal statülerinden bağımsız olarak şehir toplumunun bir parçası olmalarını sağlamaktır. Bu açıdan sığınak şehir politikası, toplumsal uyum çalışmaları için önemli bir örnek teşkil etmektedir. Bu politikalar şehirde tüm bireylerin hizmetlerden eşit ölçüde yararlandıkları, birlikte çalışarak şehri geliştirdikleri, toplumun hem kendi içinde hem de şehir polisi ile olan ilişkilerinde güvene ve dürüstlüğe dayalı iletişimin gerçekleştirildiği bir ortamı desteklenmektedir. Ancak ulusal statülerden bağımsızlık olgusu ve federal güçlerle iş birliğini kısıtlama yaklaşımı, sığınak şehirlerin ciddi ölçüde eleştirilmesine yol açmaktadır. Bu eleştiriler devlet egemenliğinin sarsılması ve sığınak şehirlerin göçmenlere rahatça suç işleyebilecekleri ortamları sunması bağlamında yapılmaktadır. Ancak şunu ifade etmek gerekir ki ABD'nin federal devlet yapısı, yerel yönetimlerin özerk olmasına imkân tanımakta ve aslında bir üniter devletle kıyaslanamayacak şekilde yerel otoritelere, politika yapma ve faaliyetlerde bulunma konusunda özgürlük alanı oluşturmaktadır. Sığınak şehirlerin suçu teşvik etmeleri hususunda ise bu durumu kanıtlayacak verilerin bulunmadığı ifade edilebilir. Ancak ABD'nin politik yapısında sığınak şehirler, Cumhuriyetçiler ve Demokratlar arasındaki önemli görüş ayrılığı konularından bir tanesidir. Zaten tartışmalar, genellikle beyaz üstünlükçü gruplar ve göçmen yanlıları arasında gelişmektedir.

Çalışma kapsamında incelenen San Francisco, daha önce de belirtildiği üzere ABD'de sığınak şehir politikalarını benimseyen ilk şehirdir. Bu özelliğinin yanı sıra San Francisco'nun mevcut sosyo-kültürel yapısı onun sığınak şehir politikaları için önemli bir örnek olduğunu göstermektedir. Şehrin yarısının beyazlar dışındaki gruplardan oluşması, şehir yönetiminin göçmenlere sunduğu hizmetler ve polis departmanının raporları bu durumu kanıtlamaktadır.

İncelediğimiz belgeler, şehir toplumu içerisindeki her bireyin eşit olduğunu vurgulamaya yönelik geliştirilmişlerdir. Sığınak şehir belgesi, uygulamaların temelindeki belge niteliğindedir. Bu açıdan sığınak şehir politikalarının hedeflediği şeyleri iyi bir şekilde yansıtmaktadır. Belgedeki ilk bölümün göçmenliğe, ikinci bölümün ise sivil göç tutuklularına yönelik olması önemlidir. İlk bölümde, göçmenlerle uyum içinde yaşamak, uygulamada dikkat edilmesi

gereken yasaklar ve yükümlülükler ele alınmıŐken, ikinci bölümde aslında Şehir toplumunun bütünleŐmesine zararlı bir unsur olarak görülen sivil g ç tutuklularına yer verilmiştir. Belgede toplumun tüm katmanları Őeklinde bütünleŐtirici ifadeler kullanılması ve güvene dayalı ilişkiler geliştirilmesine yapılan vurgu, sığınak Şehir politikalarının çıkıŐ noktasını iyi bir Şekilde yansıtılmaktadır.

Çalışmada incelediğimiz ikinci belge olan polis departmanının stratejik planı, en az sığınak belgesi kadar konu bağlamında bir öneme sahiptir. Daha önce ifade edildiği gibi ABD’de Şehir yönetimlerinin özerk polis teşkilatlarına sahip olması, sığınak Şehir politikalarını mümkün kılan önemli yapı taŐlarından birisidir. Zaten belgede de açıkça g r ld ği üzere toplumsal bütünleŐmenin sağlanması, göçmenlere yönelik ayırıcı faaliyetlerde bulunulmaması ve tüm Şehir halkıyla güvene ve dürüstlüğe dayalı ilişkiler geliştirilmesi hedeflenmiştir. Bu açıdan stratejik plan San Francisco belediyesinin sığınak Şehir politikalarını destekleyen ve bu politikaları tamamlayan bir nitelik göstermektedir.

Burada Şunu özellikle ifade etmek gerekir ki sığınak Şehirler, göçmenlerin tam anlamıyla güvende oldukları yerler değildir. Çünkü sığınak Şehir sınırları içerisinde dahi tutuklanma, sorgulanma ve sınır dışı edilme uygulamalarına maruz kalmaktadırlar. Ancak Şehir yönetimlerinin kayıt dışı göçmenlere karşı olumlu bakıŐını ifade eden bu politikalar sayesinde, göçmenlerin hem görece daha rahat bir yaşam sürmeleri hem de göçmen statülerinden bağımsız olarak hizmet kentsel hizmetlerden yararlanmaları, göçmenler için o toplumun bir parçası olduğu hissini güçlendirmektedir.

Sonuc olarak sığınak Şehir politikaları, g ç ve toplumsal uyum için önemli politika örnekleridir. Bu sebeple, Türkiye’de yaŐanan süreçleri değerlendirmek ve farklı bir bakış açısı geliştirmek amacıyla incelenmiştir. BaŐlangıçta da belirtildiği üzere Türkiye’nin mevcut yönetim yapısı, polis teşkilatı ve yerel yönetim özerkliği bu politikaların uygulanması için uygun olmasa da farklı ülkelerin kendi yapılarına uygun olarak geliştirdikleri uygulama örnekleri vardır. Bu açıdan İngiltere’deki sığınak Şehir uygulamalarının nispeten Türkiye ile paralellik kurma bağlamında daha uygun olduğu açıktır. Bu kapsamda bazı Şehirler bu politikalar aracılığı ile göçmenlere karşı daha olumlu bir Şekilde bakabilir ve daha misafirperver bir tutum takınabilir.

KAYNAKÇA

- Bagelman, J. J. (2016). *Sanctuary City: A Suspended State*. New York: Palgrave Macmillan.
- Bauder, H. (2017). Sanctuary Cities: Policies and Practices in International Perspective. *International Migration*, 55(2).
- Bauder, H., & Gonzalez, D. (2018). Municipal Responses to ‘Illegality’: Urban Sanctuary across National Contexts. *Social Inclusion*, 6(1).

- California Student Aid Commission, (t.y.) *Apply For Financial Aid*, <https://www.csac.ca.gov/>. Erişim Tarihi: 25.04.2023
- Center for Immigration Studies. (2021). *Map: Sanctuary Cities, Counties, and States*, <https://cis.org/Map-Sanctuary-Cities-Counties-and-States>. Erişim Tarihi: 24.04.2023.
- Center for Immigration Studies. (2023). *Insiders Leak ICE Enforcement Data Covered Up by Biden Administration*, <https://cis.org/Feere/Insiders-Leak-ICE-Enforcement-Data-Covered-Biden-Administration>. Erişim Tarihi: 24.04.2023
- City and County of San Francisco. (2016). *Sanctuary City Ordinance*. <https://sf.gov/information/sanctuary-city-ordinance>, Erişim Tarihi: 25.04.2023.
- City and County of San Francisco. (t.y.). *Immigrants: Resources and programs helpful to immigrants*, <https://sf.gov/topics/immigrants>, Erişim Tarihi: 28.04.2023.
- City of Chicago. (t.y.). *Frequently Asked Question – Sanctuary Cities*, <https://www.chicago.gov/content/dam/city/depts/mayor/Office%20of%20New%20Americans/PDFs/SanctuaryCitiesFAQs.pdf>, Erişim Tarihi: 24.04.2023.
- Collingwood L. & O'brien B. G. (2019). *Sanctuary Cities: The Politics of Refuge*, New York: Oxford University Press.
- Crystal, W. (2016). *Con Job: How Democrats Gave Us Crime, Sanctuary Cities, Abortion Profiteering, And Racial Division*, Washington, DC: Regnery Publishing.
- Donovan, T., Mooney, C. Z., Smith, D. A. (2001). *State and Local Politics: Institutions and Reform*. Boston: Wadsworth.
- Hoye, M. (2020). Sanctuary Cities and Republican Liberty. *Politics & Society*, 48(1). <https://apsanlaw.com/law-246.list-of-sanctuary-cities.html>. Erişim Tarihi: 24.04.2023.
- International Organization for Migration. (2021). *World Migration Report 2022*. International Organization for Migration.
- Lasch, C. N., Chan, R. L., Eagly, I. V., Haynes, D. F., Lai, A., McCormick, E. M. & Stumpf, J. P. (2018), "Understanding Sanctuary Cities", *Boston College Law Review*, 59, ss. 1703-1774.
- Lippert, R. K. (2005). *Sanctuary, sovereignty, sacrifice : Canadian sanctuary incidents, power, and law*, Vancouver: UBC Press.
- Morse, A., Polkey, C., Deatherage, L., & Ibarra, V. (2019, Haziran 20). *What's a Sanctuary Policy? FAQ on Federal, State and Local Action on Immigration Enforcement*. National Conference of State Legislatures: <https://www.ncsl.org/immigration/sanctuary-policy-faq>.

- O'brien, B. G., Collingwood, L., & El-Khatib, S. O. (2017). The Politics of Refuge: Sanctuary Cities, Crime, and Undocumented Immigration. *Urban Affairs Review*, 55(1).
- Okafor, O. C. (2020). *Refugee Law After 9/11: Sanctuary and Security in Canada and the United States*. Vancouver: UBC Press.
- Paik, A. N. (2020), *Bans, walls, raids, sanctuary : understanding U.S. immigration in the twenty-first century*, Oakland, California : University of California Press.
- San Francisco Police Department Community Engagement Division. (2018). SFPD Community Policing Strategic Plan. <https://www.sanfranciscopolice.org/your-sfpd/policies/community-policing-strategic-plan>.
- Senate Bill 54, (2017) https://leginfo.legislature.ca.gov/faces/billNavClient.xhtml?bill_id=20-1720180SB54.
- Sleiman-Long, Z. (2020). *Sanctuary Regions and the Struggle for Belonging: Undocumented Immigrants in the United States*. Cham: Palgrave.
- U.S. Department of Justice. (2016). *National Sources of Law Enforcement Employment Data*, <https://bjs.ojp.gov/content/pub/pdf/nsleed.pdf>, Erişim Tarihi: 27.05.2023.
- U.S. Department of Justice. (2019). *Federal Law Enforcement Officers, 2016 – Statistical Tables*. <https://bjs.ojp.gov/content/pub/pdf/fleo16st.pdf>, Erişim Tarihi: 27.05.2023.
- Vitiello, D. (2022). *As red states send migrants to blue states, sanctuary cities are crucial*, <https://www.washingtonpost.com/made-by-history/2022/09/15/red-states-send-migrants-blue-states-sanctuary-cities-are-crucial>, Erişim Tarihi: 23.04.2023.
- Walia, H. (2014, Haziran 2). *Sanctuary City from Below: dismantling the City of Vancouver*. Haziran 4, 2022 tarihinde The Mainlander: <https://themainlander.com/2014/06/02/sanctuary-city-from-below-dismantling-the-city-of-vancouver/>.